

Jelentés

a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei
2023. évi munkájáról

1. Létszám

A **Nagykönyvtár** munkatársai a tárgyévben 14, mely létszámból négy munkatárs a gyűjtemények egészére kiterjedően végzi a munkáját.

A 14 munkatársból 3 felsőfokú szakirányú, 8 felsőfokú diplomával rendelkezik, 2 személy képesítés nélküli középiskolai végzettséggel, 1 személy pedig érettségi nélküli. A 8 felsőfokú végzettségűből 2 személy szakirányú továbbképzésben is részesült. 2017-ben 14-en dolgoztak a Nagykönyvtárban, 11-en napi 8 órában, ketten 6 órában, 1 munkatárs pedig 4 órában..

A **Levéltár** 4 munkatárssal számolt, mindnyájan 8 órában dolgoztak. Hárman felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkeznek, egy személy pedig képesített középiskolai végzettséggel.

A **Múzeumban** tárgyévben 7 munkatárs dolgozott, négyen 8 órában, ketten 4 órában, 1 munkatárs pedig 6 órában. Egy munkatárs kivételével mindnyájan felsőfokú diplomával rendelkeznek, négyen szakirányú végzettséggel. 2023 év végén egy munkatárs távozott az állományból. Bálint István teremőr munkatárs nyugdíjba vonult 2024. januárjától, és a 2023. év második felében már nem vett részt aktívan a munkában. Augusztustól egy új szakképzett munkatárssal gyarapodott a múzeumi dolgozók létszáma. Lovas Anett Csilla személyében új munkatárs csatlakozott a múzeum dolgozóinak a köréhez. Kiválóan kvalifikált új munkatárs a remények szerint elsősorban a múzeumpedagógiai foglalkozások terén hoz új lendületet intézmény életében. Pogácsásné Dr. Kusnyir Éva kolléganőnk november végén édesanya lett.

A **Levéltárnak** és a hozzá tartozó papír- és könyvrestauráló műhelynek 2-2 főállású dolgozója van, három

Az **Adattárban** tárgyévben 2 munkatárs dolgozott, 8-8 órában. Mindketten felsőfokú diplomával rendelkeznek.

A Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeiben foglalkoztatottak létszáma 2023-ban 27 fő, mely létszámból 22-en 8 órában, 4-an 6 órában, 1 pedig 4 órában dolgoztak. Nyolc munkatárs meghatározott idejű munkaszerződéses.

Nagykönyvtár fiókkönyvtáraként működő Tompa Mihály Teológiai Könyvtár munkatársa dr. Lapis József irodalomtörténész-könyvtáros, aki a Teológiai Akadémia alkalmaz.

2. Gyarapodás, kutatás, idegenforgalom

a. A Nagykönyvtár feldolgozott állománya 2023. december 31-én:

Kutatók és olvasók kiszolgálásával kapcsolatos adatok:	
kölcsönzés	204+895 = 1 099
könyvtárközi kölcsönzés (14 kért és 3 küldött)	17
tárgyévben beiratkozottak	50+103 = 153
referenz kérdések	1 582+623 = 2 205
helyben használt dokumentumok	1 070+ 4995 = 6 065
helyben olvasók és kölcsönzők	83+112 = 195
e-katalógus keresők	7 708
honlapot látogatók	31 318
könyvtárlátogatók	11 285
fénymásolás	3 568+3 210 = 6 778
e-dokumentumok	30+350 = 385
CD írás és DVD másolás	0
szkenelés	4 850+9 000 = 13 850

bevitt rekordok 4 853
 fotózás 122
 e-katalógus adatbázis állása 2023. 12.31-én: 283 307
 Könyvek és folyóiratok vásárlására fordított összeg 2023-ban: 1 607 575 ft+391 615 ft+601 200 ft = 2 600 390 ft.

A Nagykönyvtár állománya a könyvtári dokumentumok összességét tekintve, a következők szerint gyarapodott:

Dokumentum	Éves gyarapodás	Összesen
könyv	2 480	475 795 (1888 könyv leselejtezve 2022-ben)
folyóirat	909	31 717
kézirat	510	162 395
e-dokumentum	0	1 895
hanglemez/hangkazetta	0	1 109
térkép	0	2 504
kotta	0	368
film	0	333
értésítő	9	5 085
gyászjelentés	27	39 399
Összes dokumentum	3 935	720 605

b. A Levéltár feldolgozott állománya 2023. december 31-én: 380 fondban, 514 ifm
 Éves gyarapodás: 2 ifm.
 Az Adattár feldolgozott állománya 2023. december 31-én: 283 255 adattári egység
 Éves gyarapodás: 7 943 adattári egység.
 A Levéltár és Adattár kutatóinak száma 219 fő 714 kutatási esettel.

c. A Múzeum feldolgozott állománya 2023. december 31-én: 29.536 múzeumi tárgy.
 Éves gyarapodás: 28 múzeumi tárgy 2022-ben a Múzeumot látogatók száma 11 612 fő volt, melyből 2 840 felnőtt, valamint 3 923 diák, 1 231 nyugdíjas. Az ingyenes látogatók száma 3 681 fő.

A Tudományos Gyűjteményei 2023. évi állománya 1 033 396 gyűjteményi egység, valamint 514 ifm. levéltári dokumentum.

3. Fontosabb könyvtári/gyűjteményi tevékenység

a. A Könyvtárban

2023 decemberére sikerült befejezni a nagy értéket képviselő Dankó Imre könyvhagyatékot, amely egyben elérhető az e-katalógusban is. Szerzeményezési jegyzékek készültek a beérkezett könyvadományokról és könyvhagyatékokról (a korábban érkezett Sátoraljaújhelyi Református Egyházközség könyv adománya – helyben szolgált több lelkész magánkönyvtára) melyet leválogattuk és feldolgoztuk, összesen 1 140 könyvtári dokumentum.

2023-ban befejeztük a Szathmáry Lajos, a Halmi Róbert és a Szathmáry Lajos könyvtár feldolgozását, melyek megtalálhatók és kutathatók a Huntéka rendszerben.

A 475 795 könyvtári állományból 2022-ben megtörtént 204 000 könyv általános, mindenre kiterjedő revíziója, 2023-ban mintegy 150 000 könyv általános áttekintése. Ezzel az alapos revízióval több évtizedes nyitott kérdést oldunk meg. 2022-ben egy alapos vizsgálat és a korábbi tapasztalatok eredményeképpen úgy döntöttünk, hogy a III. és IV. jelzetű könyvek egy részét újból fel kell dolgozni ((a korábbi méret szerinti átcsoportosítás és a sok hiány áttekinthetetlenné tette a könyvállomány eme részét), ami meg is történt. A 2023. évi munkaterv

során arra megállapításra jutottunk, hogy helyes lenne újra feldolgozni a két jelzet teljes állományát legkésőbb 2024. év végéig. Szépen haladunk a gyászjelentés szakszerű feldolgozásával is, amely egyben a revíziót is jelenti. A 2023. év végére újra feldolgoztunk és elektronikus úton elérhetővé tettünk 4 211 gyászjelentés katalógusát. Befejeztük a mintegy 161 000 kézirat aprólékos revíziója is. Folytatódik a mintegy 31 000 folyóirat áttekintése, szükség szerint elvégeztük a javításokat az elektronikus katalógusban is. Augusztusban megtörtént a 3 021 példányt számláló é., f., g. és h. jelzetű folyóiratok állományellenőrzése. Helyet és megfelelő eszközöket biztosítunk a Tokaj-Hegyalja Egyetem egy munkatársa számára, aki digitalizálási feladatokat lát el. 2023-ban digitalizált mintegy 18 000 oldalt.

Nagyobb könyvadomány vagy könyvhagyaték 2023-ban nem érkezett, 10 és 50 közötti könyvet hat helyről kaptunk.

Az alábbi személyek, illetve intézmények és társaságok ajándékoztak öt és 10 közötti létszámú könyvet: Monok István - Budapest, Dienes Dénes - Sárospatak, Szentimrei Márk - Sárospatak és Kónya Péter - Eperjes.

2023-ban tervezett és szerkesztett könyvek száma 13. A szakembereink több esetben szerkesztettek folyóiratot (például az Egyháztörténeti Szemle 1-4. száma), magazint, brosúrát, meghívót, plakátot, belépőjegyet, képeslapot. Részt vettek installációk tervezésében-építésében. Készítettünk történelmi ismeretterjesztő filmsorozatokot, köszöntő filmeket, interjúkat és múzeumi filmeket, interakciókat, továbbá oktató filmeket és közösségi oldalakhoz direkt film-trailereket.

Állományvédelmi munkát végeztünk a könyvtár és a kéziratár raktáraiban. Az állományvédelmi munkáknál a nagyon poros, szennyezett, és valamilyen sérülést mutató köteteket vettük sorba. Ezeknek a könyveknek végeztük el a portalanítását, likkeres kezelést. Elvégeztük a szakadt és megrongálódott kötések javítását. A kötés nélkülieknek új ideiglenes kötés, vagy védőborító készült. A lapokat és a kötés szakadásokat megragasztva, hiányokat kipótolva, deformált gerinceket kiigazítva javítottuk a köteteket, melynek célja a könyvek jobb nyithatósága, fizikai sérülések elkerülése és az esztétikailag szebb megjelenés.

Amely könyvnek a kora, a kötése, az állapota indokoltá tette, azokat újra fűztük, megerősítettük lapjait, penészfertőzött lapokat fertőtlenítettük. Savmentes kartonból védő tokokat készítettünk.

2023-ban megtörtént 2 006 kötet állományvédelmi kezelése az alábbi bontás szerint:

Portalanítás, fertőtlenítés, tisztítás, lap- és kötésjavítások: 653 db.

Savmentes karton tokkészítés: 1319 db.

Kötés megerősítések, javítások 34 db

Hat könyv esetében komoly restaurátori beavatkozást igénylő munkát végeztünk. A munkatársak az elmúlt esztendőben is hatékonyan népszerűsítették a Nagykönyvtárat és kiadványait az interneten. Az ide látogatókat szakszerű vezetéssel kalauzolták a teremkönyvtárban. A látogatók létszáma 2023-ban 11 285 személy volt.

A tavalyi esztendőben Könyvtárunk új időszaki kiállítással is készült: a „Művészi kötésű könyvek kicsiben és nagyban” címmel. A tárlat 2023 nyaratól látható a Nagykönyvtár Dísztermében.

A könyvtár munkatársai tudományos munkát is végeztek, igény és szükség szerint előadásokat tartottak országhatáron belül és az elszakított részekben egyaránt. Tanulmányaikkal, cikkeikkel pedig gazdagították az olvasókat és a 2023-as év szakirodalmát.

Dr. Dienes Dénes tudományos munkái 2023-ban:

Kónya Péter–Dienes Dénes: „Az Ungi Egyházi Társaság gyülekezetei 1798 – 1799

Anabaptisták Sárospatakon

Kényszerű változások és következmények a református diákok peregrinációjában

Több előadást tartott Sárospatakon, az ország különböző helyein, valamint Erdélyben és Felvidéken. Tanulmányokat és cikkeket írt különböző folyóiratokban.

Bátoriné dr. Misák Marianna:

Megjelent írásai:

- Bethleni br. Bethlen Ferenc (1601-1653), in: Tanászi Árpád (szerk.) "A tisztességes hírnév örökös vagyona" - a múlt a jövő forrása, a bethleni Bethlenek. Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa, Kolozsvár, 2023.
- Bethleni Bethlen János (1613-1678), in: Tanászi Árpád (szerk.) "A tisztességes hírnév örökös vagyona" - a múlt a jövő forrása, a bethleni Bethlenek. Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa, 2023.
- Bethleni gróf Bethlen Kata (1700-1759), in: Tanászi Árpád (szerk.) "A tisztességes hírnév örökös vagyona" - a múlt a jövő forrása, a bethleni Bethlenek. Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa, 2023.
- Bethleni gróf dr. Bethlen Béla (1888-1979), in: Tanászi Árpád (szerk.) "A tisztességes hírnév örökös vagyona" - a múlt a jövő forrása. A bethleni Bethlenek. Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa, 2023. Egyházkerület.
- Némi betekintés a protestáns papi nőülési szokásokba a 16-17. századi Magyarországon, in: Zempléni Reformátusok Lapja 2023/4.
- Lorántffy Zsuzsanna sárospataki iskolája, in: Zempléni Múza, 2023/3.
- Őri Fülep Gábor életműve, in: STUDIA UNIVERSITATIS BABES-BOLYAI THEOLOGIA REFORMATA TRANSYLVANICA 1/2023 pp. 100-112. , 13 p.

Előadást tartott:

- 2023. január 19. Kolozsvár
- 2023. november 15. Sárospatak

Részt vett:

- Turista-érem konferencia, Súr, 2023. május 23-25.
- Rebakucs konferencia
- Lelkészek éve konferencia
- a Tiszáninneni Református Egyházkerület vallásánáiraival való találkozón 2023. január 25-én.
- teológus hallgatókkal Erasmus BIP-en Komárnóban 2023. április 24-28.
- május 31-én a Tiszáninneni Református Egyházkerület családi napján, mint szervező
- teológusokkal Erasmus BIP-en Kolozsvárott 2023. augusztus 15-20.
- Doktorok Collegiumán, 2023. augusztus 24.
- találkozón a Baptista Teológia tanáiraival, 2023. október 3.
- 2 alkalommal Erasmus programon keresztül, mint oktató a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem Vallásánárképző Karán
- a bonyhai Bethlen-kastély felújításának ünnepségén, 2023. október 25-29.
- találkozón a Kolozsvári Protestáns Teológia Gyakorlati Teológia Tanszékének tanáiraival, 2023. november 20.

Riportot készített olyan lelkésznőkkel, akik elsőként kapták meg palástviselési felhatalmazásukat egyházkerületünkben.

Könyvtári munkája mellett a Sárospataki Református Teológiai Akadémián tovább folytatta főiskolai adjunktusként oktatói tevékenységét.

Lovas Anett Csilla

2023 augusztusától dolgozik megosztva a könyvtárban illetve a múzeumban.

Lektorálás:

- Hörcsik Richárd Fejezetek a magyar és egyetemes egyháztörténetből. Tanulmányok, előadások, cikkek, 1978-2022 című kötetének olvasószervezését végezte el.

- Az „ungi egyházi társaság” gyülekezetei (szerk. Kónya Péter – Dienes Dénes) című kötet olvasószervezését, tördelésre való előkészítését végezte el.

Előadások:

- Szeptember 29. Kutatók éjszakája SRTA, Sci-fi és teológia – Zágony Balázs Fekete fény-duológiájáról címmel tartotta előadást.
- Október 13. Az Interfilm Magyarország “Vászonpapok és vászonlelkészek” címmel rendezett nemzetközi szemináriumán tartotta előadást A priest in Utopia. The character of Matt Jamison in the series The Leftovers címmel.
- November 23. Az MTA-MAB Teleki József Akadémiai Klub doktorandusz kollokviumán tartotta előadást *Gondolatok a „keresztyén gyerekirodalomról”* címmel.
- November 24. A Comenius Társaság konferenciáján tartotta előadást Orbis Pictus 2.0 – két újrakiadás tanulságai címmel.

Cikkek, tanulmányok:

- Apa, a tabudöntögető. Gondolatok Örkény István Mese-leveleiről – tanulmány, Tempevölgy folyóirat, 2023/3.
- Lelépni a piederstálról. Petőfi Sándor: Anyám tyúkja. Herbszt László illusztrációival. Bp., Csimota, 2023. – recenzió, Mesecentrum.
- Orbis Pictus 2.0 – esszé, Mesecentrum,.
- Biedermeier cirkusz. Várszegi Adél: A papagáj, akit Péntek Tizenharmadikának hívtak. Bp., Csimota, 2023. – könyvajánló, Mesecentrum:
- Olyan kék. - -Joanna Concejo: T mint tenger, Csirimojó Kiadó, Budapest, 2023. – kritika, Mesecentrum.

Továbbképzés:

- A KGRE Személyközpontú művészetpedagógiai 30 órás pedagógus akkreditált továbbképzését végezte el november 2-5. között.

Egyéb tevékenységek:

- A Zempléni Múza folyóirat szerkesztője.
- A Debreceni Egyetem Gyermekevelési és Gyógynevelési Karon (Hajdúböszörmény) működő Mesekultúra kutatócsoport tagja, rendszeresen részt vett/vesz az online műhelyalkalmakon és konferenciákon.
- Az SRTA tudományos segédmunkatársaként katechéta-lelkipásztori munkatárs (BA) és református közösség-szervező (MA) szakosoknak tart kurzusokat.
- Augusztus 15-én a Tokaji Íróklubban moderált egy beszélgetést Soltész Márton, Sáray László és Serfőző Simon részvételével.
- A DE Magyar Irodalom- és Kultúratudományok Intézete felkérésére az Aurora folyóirat kritikai kiadásának kiadványszerkesztését végezte.

Dr. Kovács Áron a következő területeken is tevékenykedett:

- Könyvszerkesztések – kiadott és kiadásra előkészített kiadványok, publikációk
- Hörcsik-könyv – illusztrációk gyűjtése, digitalizálása, fényképezése

Publikációk:

- „Piros betűs barátsággal”. Megjelent: Király István nyomában. Tanulmányok, esszék, emlékek. Sárospatak, Zempléni Múza, 2023.
- Lónyay-iratok a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Levéltárában Megjelent: Cieger, András; Klicsu, Ferenc (szerk.) Örökségünk : A Lónyayak eltűnt és felfedezett világa. Tuzsér, Magyarország: Tuzsér Községért Közalapítvány, 2023.
- Digitális és mesterséges és intelligens. EKE Hírlevél 2023./3-4.

Konferencia részvétel / előadás:

- A Comenius Társaság éves konferenciája

Kapcsolattartás:

- EKE – elnökségi tagság, a Nagykönyvtár képviselője a szervezetben
- Magyar Comenius Társaság – elnökségi tagság
- Forum Hungaricum Nonprofit Kft. – digitalizálási program koordinálása
- Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön – digitalizálási program koordinálása (2023 év folyamán megszűnt)

A szak-könyvtárosi munkakör mellett sok más, a könyvtárhoz többé-kevésbé kapcsolódó alábbi feladatokat is elláttak a munkatársak:

- az idegenvezetés hétköznapi és hétvégén
- Harsányi István szobrának felállítása – szervezési és koordinációs munkák
- Postma-Gosker könyvtár költöztetése Hollandiából – 2. ütem
- UNESCO – memory of the world pályázat véglegesítése, beküldése
- Comenius - életrajzi film vetítése – szervezés
- szakmai gyakorlat koordinálása
- főispáni látogatás megszervezése
- Könyvbemutató a sárospataki Zrínyi Ilona Városi Könyvtárban : Mesélő tárgyak
- Baptista Teológiai Főiskola látogatás – szervezésben való részvétel
- Aukciós vásárlások szervezése
- Egyháztörténelmi Szemle szerkesztőségi munkáiban való részvétel (szaklektorálás, angol fordítások koordinálása)
- Az Egyháztörténelmi Szemle postázása
- pályázatok megírása, koordinálása és szakmai, pénzügyi be/elszámolása
- HUNTEKA könyvtári leírások módszertanának felülvizsgálata
- a könyvtár Dísztermében kiállítás tervezése és megvalósítása
- adminisztrációs feladatok ellátása
- a nyári diákmunka koordinálása
- az Erasmus programban részt vett kolozsvári teológusok felügyelete, szakmai irányítása

Nagy Klára

Megírta három magyar reformátor életrajzát.

Éger Gábor

- Az év során két alkalommal televíziós riport keretében mutatta be a Könyvtárunkat, és különlegességeit: Február 19-én az ATV Hazahúzó című műsorában és március 7-én az M1 Ma délután című műsorsávjában egy rövid, három perces bejelentkezés erejéig.

A 2021. szeptemberétől megkezdett doktori tanulmányaival kapcsolatosan 2023-ban a következő konferenciákon vett részt:

- Az egyházak kultúrákövetítő szerepe Északkelet-Magyarországon a 16-20. században. Régiótörténelmi tudományos konferencia, Eger, 2023-04-04: Mozaikdarabok egy 17. századi északkelet-magyarországi református lelképásztor könyves műveltségéből - Szőlősi Bede János könyvtárának töredékei.
- A Történelemtudományi Doktori Iskola hallgatóinak XII. konferenciája, Eger, 2023-05-19: A heidelbergi egyetemen tanult 16-17. századi magyar református diákok nyomai a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárában.
- Interdiszciplináris Doktorandusz Kollokvium, amely az MTA-MAB Teleki József Akadémiai Klub és az MTA-MAB Vallástudományi Munkabizottság közös szervezésében kerül megrendezésre, Sárospatak, 2023-11-23: Református lelkészi könyvtárak töredékei a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárában a magyar reformáció virágkorából (1560-1671) - egy doktori kutatás lehetőségei, irányai és eddigi eredményei.
- Magyar Comenius Társaság XXXI. Konferenciája, Sárospatak, 2023-11-24: 16-17. századi felső-magyarországi református lelkészek és könyveik a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Nagykönyvtárában.

- részt vett Erdélyben, Bonyhán az Erdélyi Református Egyházkerület tulajdonában lévő, és az Erdélyi Református Egyházkerület Nőszövetsége által használt, felújított Bethlen-kastély hálaadó és avató ünnepségén. Erre az alkalomra készült el a Nőszövetség felkérésére, „A tisztességes hímév örökös vagyon” – a múlt a jövő forrása. A bethleni Bethlenek című kiadvány, amely a bethleni Bethlen család életéről, a magyar és főleg az erdélyi társadalomban kifejtett tevékenységéről nyújt átfogó képet és amelyben a Bethlen-család két tagjának általam összeállított rövid életrajzi összefoglalója is olvasható.

Tanászi Árpád

- Az Erdélyi Református Nőszövetség kérésére a könyvtár négy munkatársa (Bátoriné dr. Misák Marianna, Éger Gábor, dr. Kovács Áron és Tanászi Árpád) erdélyi szakemberekkel karöltve megírták a Bethlen-család élettörténetét, valamint bemutatták a bonyhai Bethlen kastély múltját és jelenét. A kötet megírásában oroszánrészt vállalt Tanászi Árpád, aki egyben ellátta a szerkesztési feladatokat is.

- Egy újabb, a bethleni Bethlen leszármazottak életéről, szétszórtságáról és jövőjéről szóló kiadvány koncepcióján dolgozott és dolgozik. A világ 9 országában szétszóródott leszármazottak felkutatását végzi.

- Két előadást tartott Súrban

Kusnyír Krisztina tudományos munkája:

- „Se kovács-legény nem voltam, se mint művész nem számítottam...” - megjelent a Sárospataki Füzetek folyóiratban
- Győri Elek (1905–1957) naiv festő alkotáshoz fűződő viszonya
- Több esetben is tartott előadást.

b. A Múzeumban

A 2022. esztendőt előzetesen teszt-évnek tekintették, mivel egyrészt a teljesen megújult infrastruktúra, másrészt a sok tekintetben átalakult múzeumi munkarend is ekkor vizsgázott a gyakorlatban. Összességében pozitívak voltak a tapasztalataik, amin esetleg javítani kellett, azt megtették, leginkább erről szólt a 2023. naptári év.

2023. évi szakmai tevékenységének főbb eseményei:

A beérkezett tárgyakat katalogizálták és lefényképezték. 2023. év végére illusztrált kartonjaink száma: 12.075 darab.

2019-ben Éger Gábor könyvtáros-informatikus kiépítette a múzeum digitális nyilvántartását, ennek adatbázisát folyamatosan töltik fel.

A 2022. év nagy előrelépése, hogy az összes kartont digitalizálni kezdték, amely munka 2023. év végén befejeződött.

Két fontosabb beavatkozást is végeztek:

A műtárgyraktár ablakait sötétítővel láttuk el, a múzeum kiállító termeit (első emelet) pedig speciális műemlékvédelmi fóliával.

Egeresi Gábor és Lovas Anett több alkalommal tartott múzeumpedagógiai foglalkozást a Kisrefi diákjai számára.

P. Kusnyír Éva munkatársunk júniusban sikeresen megszerezte a PhD fokozatot a DE doktori iskolájában.

A Berna-sor épületében található iskolatörténeti és egyházművészeti állandó kiállítás gondozásán túl időszakos kiállításokat is rendeztek, helyben egy kiállítást, külső helyszínen pedig ugyancsak egyet. A Múzeum dolgozói a Nagykönyvtár és Levéltár munkatársaival együtt rendszeresen végezték az intézmény két látványosságának a tárlatvezetését, illetve a látogatók fogadását.

Részt vettek a Magyar Kultúra Napján a város rendezvényén, Harsányi István szobrának ünnepélyes átadóján, a „Molnár Irén, Patak festője” kiállítás megnyitóján a Művelődés Házában.

Februárban elkezdődött az elő soros időszak kiállítás, azaz a Petőfi-kiállítás előkészítése, melynek P. Kusnyir Éva volt az egyik kurátor.

Március közepén vendégül látták az ÁVG szervezésében az ország különböző részeiből érkező fizikatanárokat, akik Bigus Imrere emlékeztek.

Debrecenben, a Nagytemplomban is nyitottak egy Molnár Mária kiállítást. Ehhez is a múzeum munkatársai szolgáltatták a koncepciót és a „roll-up” kivitelben készült anyagot.

Múzeumi látogatótérben a restaurátorok által készített három nemes másolattal pótolták az egyedi eredeti műtárgyakat. Továbbá a restauráló műhely munkatársai tárgyévben is aktívan kivették részüket Gyűjteményi és Múzeumi kiállításokban, segítséget nyújtottak kollégáik munkájához.

Múzeumunk két munkatársa (Egeresi Gábor és P. Dr. Kusnyir Éva) meghívást kaptak Miskolcra, a MTA MAB Vallástudományi Munkabizottságának alakuló ülésére, ahol a grémium alapító tagjai lettek.

Májusban megnyitották a Petőfi-kiállítást „*Petőfi és a szabadság oroszlanai*” címmel. A munkatársak részt vettek a Zempléni Múzeumok Fesztiválján Széphalomban.

A többi részleg munkatársaival karöltve aktívan részt vállaltak az egyházkerület gyülekezeti találkozójának szervezésében és annak lebonyolításában.

Részt vettek Budapesten a MRE Doktorok Kollégiuma ülésén, Miskolcon a „Reforrás 20” című, egyházkerületi hálaadó rendezvényen, az Árvay József emléktábla avatásán.

A nyári hónapokban a Gyűjteményekben tevékenykedett Fodor Áron, aki átnézte és javította a Poliglott kiadványainkat (múzeumi vezetők, teremleírások).

Diákmunkások bevonásával sikerült megoldani a nyári tárlatvezetések kérdése.

Fiókiintézmények:

A gönci Károli Gáspár Múzeum és Biblia - kiállítás 2015. november 7-től zavartalanul várja látogatóit. A bibliatörténeti, helytörténeti és egyházművészeti kiállításnak nagy sikere van. Az informatikai eszközöket a látogatók kipróbálják, a gyerekek különös élvezettel veszik birtokba. Göncön 2023-ban 1.505 látogató volt. (Teljes árú belépő 214, kedvezményes 733, ingyenes 558 fő volt.)

A Tudományos Gyűjtemények felügyelete alá tartozó keleméri Tompa Mihály Emlékmúzeum „*Összeűzött Lant*” címmel rendezett kiállítását ebben az esztendőben is, zavartalanul megtekinthették a látogatók az épület felújítása után. A keleméri kiállítást 2023-ban 681 látogató tekintette meg. (Teljes árú belépőt váltott 53 fő, kedvezményeset 628 fő, ingyenes volt 66 fő.)

A hangácsi Szathmáry-Király György Egyháztörténeti Múzeum időszakos nyári kiállításán várta a látogatókat.

A Múzeumhoz tartozó Textilrestauráló műhelyben két munkatárs végezte a szakmunkát. Az alábbi feladatokat látta el:

Befejezték a 2020-ban elkezdett 19. századi református papi palást restaurálását.

Beazonosítás céljából, Máthé Melinda, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet Külhoni Magyarok Osztályának referense kérésére csak fotó alapján a lehetetlenre vállalkozva meg próbálták értékelni egy 19. századi úrasztali terítőt, amely gróf Haller Gábor adománya volt.

A makkoshotycai nőszövetség kérésére gyülekezet konfirmandusainak könyvjelzőt terveztek.

14 db ballagó tarisznyát készítettek a Református Igazkincs Óvodának, a búcsúzó ovisoknak.

Segítséget nyújtottak egy, a Tudományos Gyűjteményt bemutató kis kiállítás megvalósításában, melyet a könyvtár munkatársai egy konferencia részeként mutattak be Súr településen.

A Tiszáninneri Református Egyházkerület Gyülekezetek találkozóján készülve 100 db Énekeskönyv borítót hímeztek, majd azokat az új énekeskönyv formájára megvarrták.

Állagmegőrző kezelést végeztek egy ajándékba kapott 1836-os kelengyész lánán. Nedvesen tisztítást végeztek egy értékes úrasztali terítőn. Restauráltak egy értékes úrasztali terítőt.

Támogató ajándéktárgyakat készítettek az év végi óvodabálra.

A textiladományokat rendszeres bevizsgálták, elemezték, és tisztítás után elhelyezték a Múzeum raktárában. Megtörtént szecesszió mintázatú úrasztali terítők elemzése, leírása és rajzainak az elkészítése, mely munkálatok lehetővé teszik a könyv formájában való megjelenést.

Nyáron elkezdtek a raktár „textilterem” szellőztetését, rendszerezését, amit folytatnak a következő évben is.

Részt vettek Harsányi István szoboravató ünnepségén, a Lorántffy Zsuzsanna Hímzőműhely megalakulásának évfordulója alkalmából a Zsuzsanna-feszt háromnapos programsorozaton, áprilisban, Egerben a „Viseletek régen és ma” címmel 12. Országos Viseletei Konferencián, a Sztankóné Németh Anna kézimunka kiállítás megnyitóján Sárospatakon a Szent József utcai Sváb házban, Erdélyben, Bonyhán a Bethlen-kastély átadó ünnepségén a „Lelkészek a múltó időben” című Konferencián, ahol a gyűjtemény két munkatársa, Báthoriné dr. Misák Marianna és Dr. Dienes Dénes professzor úr is tartott előadást.

A Zempléni Múzeumok Fesztiválja Széphalomban került megrendezésre. Hárman képviselték a Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeit. A gyűjtemények ajándéktárgyakkal, kiadványokkal és játszóházi lehetőségekkel kedveskedett a látogatóknak.

Mindketten képviselték a textilrestauráló műhelyt a Budapesten megrendezett Régészeti textiliák „fémfonalas leletek” című konferencián a Magyar Nemzeti Múzeumban, ahol Rádainé Bodnár Katalin 16. Szathmáry Király Erzsébet díjat vehetett a felsőzsolcai Plathy Ida kastélyban kifejtett szakmai tevékenységéért.

Egeresi Gábor tudományos munkája:

Júniusban a Duna TV készített egy interjút a múzeum igazgatójával, ami a Lét-Ige magazinban került bemutatásra.

Szeptemberben az MTV forgatott a múzeumban. A „Magyar Nők” című sorozat Lorántffy Zsuzsannáról szóló epizódja egyik forgatási helyszíne a múzeum volt. A múzeum igazgatója és textilrestaurátora is interjúalanyként szerepelt a műsorban.

Novemberben Cigádon, a VI. Sőregi Emlékkonferencia „Szakrális utakon a Bodroglaközben” című rendezvényének egyik meghívott előadója volt múzeumunk igazgatója. Előadásának címe. „Református templomok a Bodroglaközben”.

Ünnepi beszédet tartott az Árvay József emléktábla avatásán.

A Reforrás decemberi számába ismertető cikket írt Árvay József életéről.

P.Dr. Kusnyir Éva publikációi (2022-es közlemények, de részben már a 2023-as naptári évben kerültek nyomdába):

„Az emlékezet életre költi a holtakat is...” – Az I. világháború emlékezete az Abaúji Református Egyházmegyében. In: Collegium Doctorum, 2022/2. szám. (18. évf.) 183-214.

A Sárospataki Református Kollégium Múzeuma. In: Múzeumcafé 92. Szakralitás és örökség. 2022./6. szám. 163-171.

Petőfi és a szabadság pataki oroslánai. In: Sárospataki Füzetek. 2022/4. 26. évf. 133-135.

Előadás: 2023. június 9. „Mesélő tárgyak a Sárospataki Református Kollégiumban” c. kötet

könyvbemutatója. Szerzők: Kovács Áron – P. Kusnyir Éva.
ReForrás Magazin – A Tiszáninneri Református Egyházkerület magazinja – Műemlék c.
rovat – rovatvezető.

Megjelenés előtt a doktori disszertációja.

Lovas Anett Csilla tudományos munkája:

Előadások:

Szeptember 29. Kutatók éjszakája SRTA, Sci-fi és teológia – Zágony Balázs Fekete fényduológiájáról címmel tartott előadást.

Október 13. Az Interfilm Magyarország “Vászonpapok és vászonlelkészek” címmel rendezett nemzetközi szemináriumán tartott előadást A priest in Utopia. The character of Matt Jamison in the series The Leftovers címmel.

November 23. Az MTA-MAB Teleki József Akadémiai Klub doktorandusz kollokviumán tartott előadást Gondolatok a „keresztény gyerekirodalomról” címmel.

November 24. A Comenius Társaság konferenciáján tartott előadást Orbis Pictus 2.0 – két újrakiadás tanulságai címmel.

Cikkek, tanulmányok:

Apa, a tabudöntőgető. Gondolatok Örkény István Mese-leveleiről – tanulmány, Tempevölgy folyóirat, megjelenés előtt

Lelépni a piederstárlól. Petőfi Sándor: Anyám tyúkjá. Herbszt László illusztrációival. Bp., Csimota, 2023. – recenzió, Mesecentrum, megjelenés előtt

Orbis Pictus 2.0 – esszé, Mesecentrum, megjelenés előtt

Biedermeier cirkusz. Várszegi Adél: A papagáj, akit Péntek Tizenharmadikának hívtak. Bp., Csimota, 2023. – könyvajánló, Mesecentrum, elérhető itt:

<https://mesecentrum.hu/konyvajanlok/biedermeier-cirkusz-a-papagaj-akit-pentek-tizenharmadikanak-hivtak.html>

Olyan kék. Joanna Concejo: T mint tenger, Csirimojó Kiadó, Budapest, 2023. – kritika, Mesecentrum,

elérhető itt: <https://mesecentrum.hu/konyvajanlok/olyan-kek.html>

Továbbképzés: A KGRE Személyközpontú művészetpedagógiai 30 órás pedagógus akkreditált továbbképzését végzett el november elején.

Egyéb tevékenységek: A Zempléni Múzsza folyóirat szerkesztője.

Rádainé Bodnár Katalin tudományos munkája

Előadást vállalt a Sárospatakon megtartott Lorántffy Zsuzsanna kézimunka szakkör országos konferencián a török hímzésű úrasztali terítők öltéstechnikája, színvilága, ornamentikája témakörben.

”Híres magyar nők” címmel TV felvétel keretében bemutatta a fejedelemasszony hímző műhelyében készült terítőket, beszámolt a színező anyagról, az öltéstechnikáról és a motívumokról.

d. Levéltár és Adattár és Papírrestauráló műhely

Levéltár és Papírrestauráló műhely

A megközelítőleg 2 ifm. iratgyarapodás a Borsod-Gömöri Református Egyházmegye levéltárává érett ügyviteli – és egyéb szálas iratai, valamint a Sátoraljaújhelyi Református Egyházközség többségében szálas ügyviteli iratai, illetve kisebb mértékben kötött gazdasági kötetei a feldolgozásának az eredménye. A bekerült levéltári anyagok jelentős része még rendezetlen állapotban van.

Kiszolgálták a kutatókat, igény szerint fénymásoltak és szkenneltek. Tárgyévben három egyházközségi anyakönyvet sikerült pályázatból restauráltatni a Budapesti illetőségű Archiv Art Könyvrestaurátor Műhely Kft. közreműködésével.

Folytatták a Repozitórium épületében lévő raktárhelyiségünkben lévő „dobozos” anyagok átdobozolását, mivel a régi dobozok már kezdenek szétesni. Ezzel párhuzamosan, a középszinten rendezett anyagok is szükség szerint új palliumokba kerültek elhelyezésre.

A Tudományos Gyűjtemények Nagykönyvtárában zajló idegenforgalomban heti rendszerességgel idegenvezetést vállalt az egyik munkatárs.

A restaurátorok a Nagykönyvtárban és a Múzeumban teljesített munkájuk mellett állományvédelmi feladatokat láttak el a Levéltárban.

Tudományos munkát végzett Szentimrei Márk.

Adattár

Az Adattár feldolgozott állományának tárolása mára már teljesen megfelelő, áttekinthető és könnyen hozzáférhető a Repozitórium épületében.

Az Adattár szobáiban teljesen megújultak a fiókos és kéziratokat őrző szekrények.

Mindez magával hozta a régi tárolókban meglévő anyag újra elhelyezésének gondosan végzendő munkáját. (katalóguscédulák pontos elhelyezése, ellenőrzése...)

2023-ben is folytatódott az eddig a Levéltár raktárában őrzött korábban kapott hagyatékok válogatása és előrendezése. Tovább folytatódott a tájképes levelezőlap - gyűjtemény revíziója.

2021-ben Csáky Csongor a Rákóczi Szövetség elnökének megkeresésére a fenntartó Tiszáninneri Református Egyházkerület valamint a Sárospataki Tudományos Gyűjtemények Levéltárán keresztül az Adattárban került a Rákóczi Szövetség egész iratanyagának átválogatása. Az átválogatás után csak a Tudományos Gyűjtemények profiljába tartozó anyagok maradnak helyben, a többi visszakerül a Rákóczi Szövetséghez.

A Múzeum kiállításaihoz nyújtottak segítséget. Az elmúlt évben a múzeum munkatársai folyamatosan kértek előkészítendő írásos és fotóanyagból álló előkészítő munkát.

Balogh László sárospataki festőművész anyagát folyamatosan jutatta el 2022-ben is.

Tamás Erzsébet ny. pedagógus helytörténeti anyagával is tovább gazdagodott a Sárospatak közelmúltját bemutató általa gyűjtött gyűjteményrés.

Az Adattár vezetője, **Laczkó Gabriella** 2023-ban is többször tett eleget felkéréseknek előadások megtartására, valamint kisebb helyi (gyülekezeti, települési) kiállítások megnyitására. 2021-től a Tiszáninneri Református Egyházkerület lelkeszi bírói tisztét viseli. A Zempléni Reformátusok Lapjának egyik szerkesztője (rovatszerkesztés). A Zemplén Televízió és Hegyalja Televízió adásainak ismeretterjesztő bemutató műsorokban való részvétele vagy azok anyagainak előkészítése, feltárása az adattári gyűjteményekről. Illetve olyan műsorokhoz anyag előkészítése, amelyek a történeti ismeretterjesztő műsorokhoz az Adattárból felhasználhatóak.

b. Hernád Kiadó

Tervezett és szerkesztett könyvek:

2023-ban tervezett és szerkesztett könyvek: Zsoltárok (facsimile) Győri István: Pál Apostol Macedóniában, Szentjóby Szabó Andor: Pál Apostol Máltán, Viola Judit: Ételek és életek (3. kiadás), Kónya Péter–Dienes Dénes: „Az Ungi Egyházi Társaság gyülekezetei 1798 – 1799, Sárospataki tógátusok 1783 – 1876. Szerk.: Ungi János, Zergi Gábor: Az élők csomójába bekötve, Hörsik Richárd: Magyar és egyetemes egyháztörténelem, „Hit, hűség, kegyesség tzimere” Úrasztali terítők – hímzés - és mintakönyv, Mesélő tárgyak a Sárospataki Református Kollégiumban (2-ik kiadás), Rákóczi Biblia (facsimile) nyomdai előkészítése, Vezérfonal az egyháztörténet tanulmányozásához előkészítés a bővített kiadáshoz.

2023-ban tervezett és szerkesztett folyóiratok, magazinok, flyerek, brosrák , meghívók, plakátok, belépőjegyek, képeslapok. Installációk tervezése-építése, közösségi oldalak, adminisztrátor:

Sárospataki füzetek 1 - 4 szám, Reforrás kerületi magazin 1szám, Múzeumi kiállítás vezetők, Múzeumi meghívók: Petőfi 200 meghívó és plakát, Árvay József szoboravató ünnepség-meghívó és plakát, Finkey 75 emlékűnnepség meghívó és könyvjelző szerkesztése, gyártatása és az ünnepség dokumentálása, SRTA tanulmányi tájékoztató-kiadványok szerkesztése és gyártatása (évi 1 szám), Református Kollégium karácsonyi képeslap tervezése, gyártatása, Borosüveg címkék tervezése gyártatása, Kétnyelvű feliratok szerkesztése múzeumi kiállítási helyekhez, információs táblák tervezése, szerkesztése a megújult múzeumi és kollégiumi fogadóhelyeken, Petőfi 200 múzeumi installációk szerkesztése és gyártatása (fotók, plakátok, feliratok) statikus helyekre, Igazkincs református óvoda támogatói bál plakátok készítése, belépőjegyek és meghívók szerkesztése, gyártása. Huszita Ház Gönc: prospektus tervezése-szerkesztése.

Fotózás, digitalizálás, nyomtatás

Múzeumi tárgyak szakszerű fotózása és digitalizálása (SRKTGy Múzeum–kb 500 db műtárgy) térképek szkennelése és fotózása, esemény és archiválási fotózás. Úrasztali terítők és múzeumi textil anyagok fotózása, digitalizálása (6 kötet könyv-megjelenés). Esemény fotózás (kiállítás megnyitók, konferenciák, közösségi oldalakhoz tartalom feltöltéséhez).

2023-ban két pályázatot készítettünk és 2 317 448 forintot nyertünk 1 800 000 forintot levéltári dokumentumok valamint egy 16. századi ritka könyv restaurálására. Megtörtént egy pályázat elszámolása és lezárása.

Sárospatak, 2024. március

Dr. Dienes Dénes
gyűjt. igazgató